

СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА СПЕЦИФІКА МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ЙОГО ЕЛЕМЕНТІВ

Тетяна Петрівна ЄГОРОВА-ЛУЦЕНКО,

*начальник головного
територіального управління
юстиції в Харківській області*

Механізм забезпечення трудових прав працівників сільського господарства немає особливих підстав ініціювання, а тому його дія є постійною. Відповідно, дослідження ж механізму забезпечення трудових прав працівників сільського господарства спрямоване на виявлення його структури та елементів, що, у свою чергу, допоможе з'ясувати, як саме вони взаємодіють між собою. Таке дослідження дозволить встановити основні відмінності механізму забезпечення та особливості кожного із його елементів в порівнянні із механізмом реалізації та захисту. Крім того, аналіз кожного із елементів дозволить виявити й недоліки у механізмі забезпечення трудових прав працівників сільського господарства, що перешкоджають оперативному виконанні поставлених цілей, що може стати основою для подальшого аналізу проблем забезпечення та шляхів їх подолання.

Питання механізму забезпечення трудових прав працівників сільського господарства є малодослідженим та потребує встановлення меж його дії й відмінностей від інших механізмів що діють в контексті втілення даних прав. П. О. Шорський зауважує, що механізм забезпечення прав та свобод є «процесом діяльності державних органів, наділених відповідною компетенцією, які через певні форми, методи та засоби створюють належні умови реалізації, охорони та захисту прав, свобод й законних інтересів громадян» [1, с. 65]. Найперше, слід наголосити, що механізм забезпечення поширює свою дію на усіх осіб, незалежно від їх громадянства. В контексті трудових прав сільського господарства важливим є лише офіцій-

ність працевлаштування та факт перебування у трудових відносинах. Крім того, повноваження щодо забезпечення можуть бути покладені й на органи місцевого самоврядування або ж професійні спілки, тобто перелік суб'єктів є значно більшим. Також, спірним є і використання формулювання «процес діяльності», оскільки діяльність передбачає вказівку на конкретного суб'єкта виконання такої діяльності, а процес передбачає взаємодію між різними елементами. Крім того, діяльність не обов'язково має бути системною та послідовною, на відміну від процесу, що ключовим в аспекті саме забезпечення, яке має проводитись постійно.

І. В. Лагутіна пропонує під юридичним механізмом забезпечення особистий немайнових трудових прав розуміти «систему передумов, а також засобів й умов, через які визнаються та реалізуються дані права, та відбувається їх гарантування й захист з боку уповноважених органів, працівників (їх представників)» [2, с. 5]. Погоджуючись із автором щодо розуміння механізму, як системи все ж потребує уточнення реалізується механізму забезпечення, адже саме це дозволяє зрозуміти його ефективність дії та надалі виявити який із етапів або елементів потребує удосконалення. Встановлення, як функцій механізму забезпечення, гарантування та захисту дещо розвиває компетенцію органів публічної влади щодо спрямування їх діяльності, адже захист передбачає притягнення до юридичної відповідальності, чого не може бути здійснено органами, які забезпечують реалізацію гарантій.

Механізм забезпечення трудових прав працівників сільського господарства націлений на створення умов для реалізації трудових прав, а тому поновлення оскаржуваних прав не може ним охоплюватись. Дійсно, під час реалізації права на захист трудових прав можуть бути застосовані й юридичні гарантії, як то щодо повідомлення роботодавця про страйк або ж щодо збільшення суми відшкодування у випадку незаконного звільнення, коли роботодавець виконав рішення суду не одразу, однак основним інструментом є саме гарантія. В той же час під час оскарження на поновлення трудових права, що є етапами механізму захисту, використовуються інші методи, за-

соби та принципи, які уже не спрямовані не на збалансування інтересів суб'єктів трудового права в сільському господарстві, а на їх відновлення із можливим застосуванням примусу.

Дещо інше визначення надає В. В. Туряниця, який тлумачить юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників, як «правові заходи та засоби, що взаємопов'язані між собою та створюють систему, яка спрямована на реалізацію трудових прав через гарантування, охорону та захисту, які виконуються вповноваженими органами через передбачені законодавчо форми й способи. Складовими ж є механізм охорони, реалізації та захисту трудових прав, свобод й законних інтересів працівників» [3, с. 6]. Тобто, механізм забезпечення розглядається автором у широкому сенсі, що дозволяє об'єднати різні процеси та завдання межах однієї системи. Слід наголосити, що реалізацію трудових прав працівниками сільського господарства може бути здійснено і без участі вповноважених осіб з боку держави, що стосується, як охорони, так і захисту, як то у випадках, реалізації права на відпочинок або підвищення кваліфікації. Відповідно, застосування того чи іншого механізму залежить від настання конкретних юридичних фактів та/або волі працівника сільського господарства, а паралельне використання декількох норм права, як щодо реалізації, так й захисту не має саме системного характеру.

Тож, на основі проведеного дослідження, можливо дійти висновку, що забезпечення трудових прав працівників сільського господарства – це послідовний та правомірний процес втілення органами публічної влади, професійними спілками, іншими суб'єктами трудового права власних прав та обов'язків, що передбаченні національним законодавством з метою гарантування створення комфортних умов реалізації та безперешкодного захисту трудових прав працівників сільського господарства.

Механізм забезпечення діє до порушення норми прав, де й застосовуються уже юрисдикційні засоби захисту, а тому включення до досліджуваного механізму є недоречним.

Таким чином, елементами механізму забезпечення трудових прав працівників сільського господарства можливо вважати наступні:

1. Правові норми, щодо заборон та обов'язків для суб'єктів трудових відносин;
2. Правові гарантії реалізації та захисту трудових прав працівників сільського господарства;
3. Діяльність органів публічної влади та професійних спілок щодо контролю й нагляду за реалізацією та захистом трудових прав працівників сільського господарства;
4. Юридичні засоби заохочення та рекомендацій щодо втілення гарантій для трудових прав працівників сільського господарства.

Отже, на основі проведеного дослідження, можливо дійти висновку, що забезпечення трудових прав працівників сільського господарства володіє цілим рядом особливостей, як щодо охорони й гарантування, так й щодо контролю за діяльністю у сільськогосподарських підприємствах, що, найперше, проявляється у створенні цілого ряду підзаконних нормативно-правових актів із спеціалізацією на сільському господарстві. Разом з тим, механізм забезпечення таких прав й досі є недосконалим, що пов'язано із відсутністю чітких державних програм, які об'єднували б елементи такого механізму задля досягнення єдиних цілей та напрямів розвитку. Значним недоліком можливо вважати відсутність спільного реформування адміністративної та трудової частини законодавства щодо забезпечення трудових прав у сільському господарстві, що спричиняє колізійність норм права та відсутність засобів оперативного впливу на діяльність вповноважених органів у сільському господарстві. Щодо значення забезпечення, то проведений аналіз свідчить про його всеохоплюваність та можливість впливу на кожен етап втілення трудових прав працівниками сільського господарства. Відповідно, норми права щодо забезпечення повинні існувати для кожного конкретного трудового права та стосуватись, як гарантування в межах трудових відносин, так й залучення третіх осіб, як то громадських організацій

чи професійних спілок для більш результативного моніторингу та нагляду.

Список використаних джерел:

1. Шорський П. О. Адміністративно-правовий механізм забезпечення виборчих прав громадян в Україні: сутність і структурні елементи. *Право і Безпека*. 2017. № 2. С. 64-70

2. Лагутіна І. В. Юридичний механізм забезпечення особистих немайнових трудових прав працівників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: 12.00.05 - трудове право; право соціального забезпечення/ОНЮА. О., 2015. 39 с.

3. Туряниця В. В. Національний і міжнародний механізми забезпечення прав і свобод людини як цілісна правова система: вплив глобалізаційних процесів на їх удосконалення. URL: <https://cutt.ly/KuDcQKu>